

"Vítězové a poražení" v současné pracovní legální a nelegální migraci

Dušan DRBOHLAV

Karlová Univerzita v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

- ▶ IDEA – Středomoří a země východní Evropy jako nové cíle imigrace v Evropské unii
 - 6. RP EK, č. 44446
 - ▶ Výzkumný záměr MŠMT
 - MSM 0021620831

Struktura

- 1) Zisky a ztráty – legální pracovní migrace
- 2) Vybraná fakta - Česko
- 3) Zisky a ztráty – nelegální pracovní migrace/neoprávněné ekonomické aktivity migrantů
- 4) Současná globální ekonomická krize a její dopady ... obecně, Česko ...

Hlavní teze:

- 1) Současná globální ekonomická krize je dočasná, pomine a „tradiční podmíněnosti“ migrace se obnoví (proto má význam „opakovat staré pravdy“)
- 1) Přes některé výrazné rozdíly lze najít také mnoho společných rysů mezi legální a nelegální pracovní migrací (některé projevy, dopady, mechanismy...)

ZISKY A ZTRÁTY – legální pracovní migrace

Přínos a ztráty mezinárodní migrace je obtížné měřit, navíc jsou tyto charakteristiky v čase proměnlivé...

Přínos a ztráty mezinárodní migrace jsou závislé na řadě faktorů, např. na:

- fázi ekonomického cyklu
- zkušenosti s imigrací
- prosazovaném typu adaptační politiky/praxe
- kulturní vzdálenosti
- historii a typu vazeb
- geografické poloze

ZISKY A ZTRÁTY – legální pracovní migrace

Výhody:

Z pohledu **migranta**:

- prakticky vždy výhodné (vyjma uprchlíků a vykořisťování)

Z pohledu **emigrační země**:

- redukce nezaměstnanosti
- redukce finančních a sociálních nerovnoměrností
- remitence (přísuv deviz)

Z pohledu **imigrační země**:

- zisk aktivní pracovní síly
- zisk vzdělaných obyvatel
- pozitivní ovlivnění ekonomiky
- obohacení novou kulturou

ZISKY A ZTRÁTY – legální pracovní migrace

Nevýhody:

Z pohledu **migranta**:

- častá různorodá diskriminace v imigrační zemi

Z pohledu **emigrační země**:

- nevýhodné využití remitancí (do spotřeby)
- růst závislosti na importu
- růst polarizace ve společnosti
- ztráta cenného „lidského kapitálu“

Z pohledu **imigrační země**:

- nebezpečí zpoždění strukturálních změn
- rostoucí závislost některých sektorů ekonomiky
- možný růst antiimigračních nálad

Ekonomické dopady imigrace na Česko

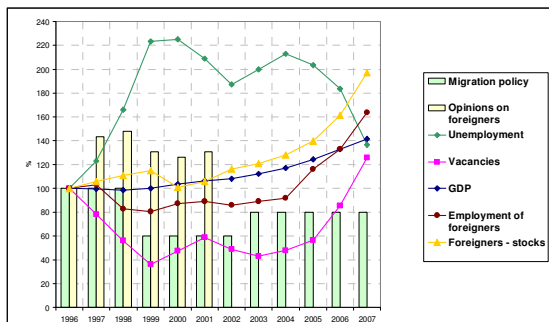
- Pracovní migrace cizinců pomáhá ekonomice v nejdůležitějších pólech jejího rozvoje - v Praze a dalších vysoce urbanizovaných regionech a průmyslových centrech/zónách
- Ekonomicky motivovaná migrace cizinců roste s klesající celkovou nezaměstnaností a opačně (viz studie především na úrovni okresů - korelační a regresní analýzy - viz Drbohlav 2004, Cizinci 2006 or Horáková 2006)
 - **Toto naznačuje, že pracovní migrace cizinců je spíše doplňkem než konkurencí na českém trhu práce.**
(To např. potvrzují i kvalitativní studie pracovního legálního i nelegálního trhu - např. Drbohlav edit. 2008)

Ekonomické dopady imigrace na Česko

- Ekonomická aktivita cizinců je na úrovni cca 86% - ve srovnání s cca 59% populace Česka (data 2006/2007)
- Nezaměstnanost cizinců z „třetích zemí“ (k pol. 2007) byla velmi nízká - cca 2%, ve srovnání s registrovanou nezaměstnaností domácí české populace (6.3 % v červnu 2007). Taktéž nezaměstnanost cizinců EU/EEA byla na více méně stejné úrovni (2.1%) ... ovšem problémy s daty ...

**Vývoj mezinárodní migrace v Česku vis-a-vis
vybrané proměnné 1996-2007, (1996=100%)**

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

Nelegální migrace a nelegální/neoprávněné ekonomické aktivity migrantů jsou doprovázeny řadou rizik, svázaných s:

- migrantem,
- cílovou zemí,
- tranzitní zemí/zeměmi
- zdrojovou zemí

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

Zaměstnavatelé, zprostředkující agentury a někdy i samotní migranti zapojení do neoprávněných ekonomických aktivit těží z porušování zákonů

versus

Ti, co dodržují zákony, platí příslušné daně a pojistné a jednají v souladu s regulemi (zaměstnavatelé, místní občané a v souladu se zákony se chovajícími cizinci) jsou v nevýhodě

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

EKONOMICKÁ RIZIKA

- častá diskriminace
 - nízké výdělky
 - delší pracovní doba
 - nestabilita místa
 - celková podřízenost která existuje ve vztahu mezi zaměstnaným a zaměstnavatelem/zprostředkovatelem
- deformace trhu práce v cílových zemích (snižování úrovně pracovních podmínek);
- neplacení daní a dalších nutných odpočtů dávají firmě zaměstnávající nelegální cizí pracovní sílu komparativní výhody, etc.
- existuje nebezpečí, že určitá odvětví budou plně a „nezdravě“ závislá na cizí pracovní síle
- nebezpečí zpoždění strukturálních změn (jejich nástupu) nutných k žádoucímu rozvoji ekonomiky ...

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

PSYCHOLOGICKÁ RIZIKA

- přerušení existujících sociálních vazeb
- život v novém kulturním a sociálním prostředí
- stres zapříčiněný „nelegální povahou“ příjezdu/pobytu/práce ... strach ze zadržení a možných následných trestů Život v neustálém strachu a mnohdy i nebezpečí... vazba na „trafficking“ – obchodování s lidmi ...
- rostoucí xenofobie a rasismus

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

Ve hře možné další faktory, které ohrožují bezpečnost cílových zemí:

- „drobná kriminalita“, falšování dokladů, organizovaný zločin, pašování přes hranice – lidí, zboží, zbraně, drogy, nukleární materiál apod. ...
- celková tolerance veřejnosti vůči neoprávněným aktivitám migrantů také deformuje etické a morální hodnoty cílové společnosti

ZISKY A ZTRÁTY – nelegální pracovní migrace

Existují však určité pozitivní dopady:

- levná a flexibilní pracovní síla
 - zaplnění mezer na trhu práce – neatraktivní a málo placené práce
 - rozvoj některých sektorů ekonomiky či specifických podniků
- Rovněž domácnosti cílové země pocítí výhody z neoprávněných ekonomických aktivit migrantů – nižší ceny ve stavebnictví – stavby, rekonstrukce apod., ceny určitých produktů a vybraných služeb jsou nižší ...

Dva velké hříchy tvorby české migrační politiky

- 1) Příliš velký počet agentur získalo povolení ke zprostředkování nábory cizí pracovní síly ze zahraničí – obtížnost řízení a kontroly
- 2) Projekt „Zelených karet“ neumožnil příchod migrantů z Vietnamu a Moldavska - nepropojenost migrační a rozvojové politiky státu

Děkuji za pozornost
